

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. V. Quarta conditio est, vt Conscientia non multiplicet, neque augeat
peccata; neque examen scrupulosè instituat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

à quo tibi, nisi compefcatur, magnum falutis difcrimen imminet. Idque dum tibi ferio præfixeris, minimè eft neceffarium, vt tibi formam inftituendi examinis deinceps præfcribam. Certè fanctum iftud odium tui, vitæ anteaclæ difplicentia & tædium, artem fuggeret quâ perueftiges omnia, cunctasque mentis latebras excutias, vt in promptu fit, quam aduerfario tuo objectare poffis, pudoris materia: eâque inuentâ, eloquentiffimam dabit facundiam, quâ facti fœditatem impropere, tuasque partes ferio agas, imò & Dei. Atque hîc demum eft modus, quo præteritæ vitæ examen à Confcientiâ fideliter inftituitur, & legitimè.

S. V.

Quarta conditio eft, vt Confcientia non multiplicet nec augeat peccata, neque examen fcrupulofè inftituat.

*Vti in foro
externo vi-
sanda eft
omnis ca-
lumniâ.*

NE tamen nimio examinandi feruore, omniaque reprehèdendi studio abrepta Confcientia, impositum fibi munus excedat; aliquod afferendum eft dictis temperamentum. Sanè id in Senatorum fubfelliis fedulò obferuatur, vt cum criminis actionem inftituit accufator, imprimis ei à calumniâ reo impingendâ magna fit cautio. Nam vt ab accufationibus magnum Reipublicæ accedit emolumentum, vtpotè cuius interfit exefle & puniri scelera, ita nihil ei infelicius potefl accidere, quàm calumniâ in foro publico, & quidem tolerata. Ea autem inferri cenfenda eft, dum aut falſum crimen innocenti impingitur; aut ob fufpicionem planè ineptas & inimicitiam accufatoris redolentes, vir bonæ famæ in ius trahitur; aut cum leuia facta in immenſum augentur crimen, quod tamen nihil admodum habeat ſcelerati, niſi quòd in potentem accufatorem, ſui tamè linguæque impotentem inciderit. Procul à iudiciis ableganda ſunt eiufmodi hominum ingenia, vt pax fit Reipublicæ, imò & domesticæ; & ne per calumniandi licentiam creſcant ſcelera, dum finguntur. Impunè enim calumniari ſi liceat, breui profectò in Republicâ nemo fit vir frugi.

36.

*in Chriſto.
interno.*

Eadem omnino in domestico tribunali Confcientiæ adhibenda eft circumſpectio, ni totâ velis turbatum domo. Cauendum, inquam,

37.

inquam à calumniâ, cum in te inquiris : & vti per excusationes futiles nihil detrahendum esse crimini jam diximus, nihil quod illud minuat afferendum ; ita & cauendum maximè, ne quid addatur per auxesim ; aut ne nimio pœnitendi studio, vltra quàm res est, amplificetur facti peruersitas. Speculum, vti diximus, sit Conscientia. Sit prorsus, sed planum : conuexis enim vti minimè hic opus est, ita nec concauis : neutra sincera sunt. Habent id conuexa & gibbosa, prout modò exposuimus, specula, vt objectas rerum species plurimùm imminuant & contrahant. Concaua verò, depressa, inquam, & excauata, præterquam quòd vt plurimùm inuertant intuentium vultus & simulacra; nonnumquam etiam multiplicent vnâ eandemque rem, prout variis locis speculo opponitur : istud etiam habent prorsus admirabile, vt si ad punctum, quod focum appellant, os admoueris, caput humanum gigantæo majus, non sine horrore, conspecturus sis, distortum vultum, expansum ad latera, supercilia setis crassiora, oculos Polyphemi, denique, vt vno verbo dicam omnia, monstrum in te videbis tetrum & terrificum. Tale est speculi concaui ingenium, ita ejus fert natura.

Concaua specula inuertunt, & auerunt species :

38. Sic, inquam, fit vbi plana, id est sincera, non est Conscientia. Homines elati & tumidi minuunt omnia, conuexis speculis vti constitutione animi, ita & repræsentatione non dissimiles. Contra verò reperire est homines, quorum mens depressa, & quasi in sinum cauernamue profundam excauata, Conscientiam concauam rectè dixerim. Nam numquam contingit ei quidquam admouere & obiicere, quin illicò alterentur omnes rerum species; sinistrum appareat quod dexterum est, imum quod in summo est, ingens & horrificum quod mediocre est imò & elegans : denique si virum probum Conscientiæ obiicis, illico in pessimum peccatorem ab ipsâ suâ Conscientiâ factum in modum detorquetur. Præsertim si focum tangas; id est punctum aut materiam quâ maximè aduritur, & in quam tota animæ, agitationibus suis præpeditæ, fit reflexio. Quid hocce demùm rei est? Nihil quidquam est quod timeas : peccator est; monstrum est quod vides, sed plane phantasticum & apparens. Nec viri vitium id est, sed Conscientiæ non æquæ maleficium.

ita & abstrusioris quorundam Conscientia.

29. Sic videas non paucos abstrusioris mentis homines, & à planâ æquabilique viâ, in nescio quæ interiora recedentes, qui venia-

Variè auerunt & fingunt peccata ubi non sunt.

lia peccata illico in mortalia, eaque grauissima, effingunt. Si quæ in templo occurrerit fortè peccati committendi cogitatio, sacrilegium dicunt: minima in fide dubitatio, hæresis declaratur: exigua de Deo dissidentia, blasphemia iudicatur aut odium Dei. Tum verò exhorrescunt, quasi si monstrum horridum Conscientiæ speculo objectum foret. Distortum est interim quidquid vident; & si æquabilis esset, vt sic dicam, mentis res illas repræsentantis superficies, aut nulla appareret, aut sanè exigua, imò etiam sæpissime virtutis exercitiæ materia. Etenim quidam, quos si vel minima tetigerit, aut Fidei, aut pudicitia, aut charitati fraternæ aduersa cogitatio, confestim se lethali scelere contaminatos iudicant; cum tamen exigua tantum, primaque fuerit aut phantasiæ emotio, aut mentis inclinatio, quam motum primò primum vocant Theologi; imò, quandoquidem iis sæpe numero non consenserint, virtutis bene impensæ exercitium. Interim vbi virtus est, non nisi scelera vident illi. Denique vt breuibz absoluam omnia, vbi vel minima occurrit mali species aut suspicio, aut vmbra sceleris, prout vmbriticum est horum hominum ingenium, è vestigio euertunt omnia etiam benè acta; & in manifesta scelera, scelerum vmbra, & vanæ species eriguntur. Atque exinde demum fit, vt cum suspicionibus passim agantur, peccatorum vestigiis insectandis delectentur, totos dies sinus animi excutiant, cogitationes etiam innocuas voluant & reuoluant, justò impensius; donec aliquid occurrat quod vanum est, imò quod nusquam est, & quo se tamen non ex vano exrucient.

ime & ac-
tius virtu-
tis in pec-
cata de-
torquent.

Nimia dis-
quisitionis
incommo-
da.

Obscatur
nimio in-
quirendi
illud mē.

At scin quod operæ tam malè impensæ plerumque sit pretium? Illud sanè communissimum, vt dum nimio plus volunt sapere, tandem desipiant: sexcentaque dent malefani cerebrum indicia, quibus prudenti viro sint deridiculi, dum sibi sunt graues. Rursus id consequuntur accuracione tam intempestiuâ, vt dum perlustrare & intimè perspicere satagunt omnia, hebetato mentis lumine, cæcutiant ad singula, neque vllum de rebus à se actis iudicium pro sano ferre possint. D. Gregorij est hæc gnomē. *Sepe, inquit, dum nos ipsos plus iusto discutimus, de ipso discretionis studio indiscretius erramus: & mentis nostræ acies, quo plus cernere nititur, obscatur. Quia & qui importunè Solis radios afficit, tenebrescit; & inde nihil videre compellitur, unde videre*

D. Greg.
9. Moral
c. 13.

dere amplius conatur. Prorsus egregiè. Etenim si maculas Soli inhærentes, aut eclipsim defectumque sideris, oculis vis detege- re, atque eâ de causâ lucidissimo corpori insidieris, fixusque ei inhæreas; senties illico infinitas sphærulas globulosue, glaucos alios, alios rubicundos, aspectui circumrotari. Atqui caligantis oculi hæc sunt deludibria: neque sphærulæ illæ Soli insunt; aëris temerè congesti sunt corpuscula, aut oculi mala affectio: caligare incipiunt sensus visori; & breui, si pergis esse peruicax, planè cæcuties. In Sole vt sint maculæ, hæc certè non sunt quas arbitraris te conspicerè: & quæ Soli insunt, non hęc, sed planè alio inuestigandæ sunt modo. Ita prorsus sunt qui in mente etiam mundissimâ maculas videre volunt, quæ isthic reuerà non sunt. Et cùm iis inquirendis toto animi nisu pertinaciter incumbunt, importuno studio id assequuntur, vt turbetur mentis acies, maculasque imò & scelera arbitrentur se conspicerè, quæ tamen nusquam sunt, nisi per intuentis oculi defatigationem & errorem.

Macula & defectus Solis inquirenda non sunt ne cæcutias.

41. Erras vir bone, erras toto cœlo, qui Solis maculas obtutu tam fixo inuestigas: fingis tibi quæ non sunt. Veram autem eclipsim laborantisque Solis defectum, si tibi libitum est conspicerè, speculum planum adhibe, aut aquæ intra suos limites æquabiliter interjacentis, speculi adinstar, superficiem: isthic sine labore vllò, laborem Solis aspicias, & ad quot digitos defecerit, dabitur placidè intueri. Istud volo & dico: vbi Conscientia æquabilis est, neque affectionibus perturbata; ea, inquam, cui fixum omnino est & præstitutum nullo vñquam lethali scelere Deum offendere (& tales plerumque mentes sunt, quæ in perscrutandis peccatis præ nimio studio exorbitant) non magnâ curâ opus esse, vt veræ maculæ, vera inquam scelera detegantur. Pustula exigua, tumor exilis, sordes quantumuis minimæ, si vultui specioso & cætera mundo inhæserint, speculo oppositæ illico discernuntur; quæ fortassis lateant, si aspicientis facies vñdique intumuerit, verrucis sit obsita, & pure tota diffluat.

Per speculum planum indaganda hæc sunt.

In anima munda nota sunt inquirenda sordes, ipsa se detegunt.

42. Itaque dum Conscientiæ tanquam speculo te admoues, studium te circumspiciendi adhibe, sed moderatum. Et si quidem is es quem te esse volo & scio, illico emergent quæ veræ sunt maculæ, easque liquidò discernes. At verò si tecum ipse disputationem incipis instituere, suspicionesque adhibere; si plura ad-

No tecum disputa.

huc esse, quam quæ occurrunt, mordicus vis tenere; fortè consensu n datum fortè non datum si tecum ipse exagitas, orietur illico menti tempestas oppidò maxima, quam non facilè deinceps sit componere. Atque ego Propheticum istud tibi nequidquam anxio, ex mente D. Gregorij sic interpretantis & legentis hunc locum, insusurrabo, *dedit abyssus vocem suam, ab altitudine phantasiae suae.* Id est quantum ego intelligo, abyssus seu interior mens & iudicium *dedit vocem suam*, hoc est sententiam tulit, non ex ratione, sed *ex altitudine*, id est, arrogantia turbata phantasiae. Commodè id etiam hoc modo interpretabere. Scimus sanè inter abstrusa montium, rupiumque caernas, voces clamantium ita intercipi, & alterari, ut ad saxa variè allisæ, non sine summo murmure reflectantur, & redeant, quasi totis clamatum sit montibus. Imò cum vox emissa sit vnica, tamen in plures, nonnumquam in sedecim, ut in aula Bruxellensi constat fieri, reflexa diuidatur: vnde clamoribus videntur omnia perstreperè, cum tamen clamantis vnica sit tantum vox. Ast vnica ut sit, multiplicem facit echo. Sic sanè vsuuenit abstrusis illis mentibus, quæ sibi caernas faciunt & lacunas, & non nisi obscuris & confragosis delectantur. Nusquam certè magis dominatur clamosa echo. *Abyssus animæ dat vocem suam.* Tu vocem Conscientiæ existimas, interim non est vox abyssi, sed *ab altitudine phantasiae tuæ* exoritur. Clamat phantasia scelus esse: & quia confragosam, multisque flexibus sinuosam habes Conscientiam, abyssus est, laberinthus est. Hinc abyssus dat vocem suam *ab altitudine phantasiae tuæ.* Si altum exclamet phantasia, altum exclamat Conscientiæ abyssus; & quod peius est, vocem phantasiae multiplicat, decemque inclamat scelera, vbi vnicum tantum est scelus. Sic sceleribus omnia perstreperunt, nihilque toto mentis atrio auditur nisi scelus & scelera. Hinc luctus, hinc dolor, hinc mentis perturbatio. Et cum ad liquidum examinantur omnia, nihil nisi vana echo est, solidum nihil, & vbi clamantem Conscientiam audire te putabas, *dedit abyssus vocem suam, ab altitudine phantasiae tuæ.*

Habac. 9.
v. 17.

Conscientia
quæ vult
tur vox,
sape echo
est clamantis
phantasiae.